

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

2024-2025 навчальний рік

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Соціально- психологічна профілактика девіантної поведінки»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибіркового освітній компонент: вибіркового

Форма здобуття освіти – очна
(очна; змішана; дистанційна)

Галузь знань 23 «Соціальна робота»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

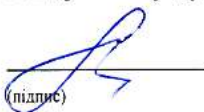
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»
першого(бакалаврського) рівня вищої освіти

курс 3

Силабус освітнього компоненту розглянуто
на засіданні кафедри
психіатрії, наркології, медичної психології
та соціальної роботи
Протокол № 10 від
«29» червня 2024 р.

Завідувач кафедри

проф. Кожина Г.М.

(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією
з проблем терапевтичного профілю

Протокол № 1 від
«28» серпня 2024 р.

Голова

проф. Кравчун П.Г.

(прізвище та ініціали)

Розробники силабусу:

1.Кожина Г.М., завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, професор.

2.Терьошина І.Ф., доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи.

Дані про викладачів:

Викладачі:

Кожина Г.М. – завідувач кафедри, Терьошина І.Ф. – доцент кафедри

Контактний тел. та E-mail викладача:

Кожина Г. М. +3806778960663, e-mail: hm.kozhyna@knmu.edu.ua

Профайли викладача

<https://scholar.google.ru/citations?user=4YPDqB8AAAAAJ&hl=ru>

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200615133>

<https://orcid.org/0000-0002-2000-707X>

<https://publons.com/researcher/1934513/hanna-kozhyna/>

Терьошина І.Ф. +380505509577, e-mail: if.teroshyna@knmu.edu.ua

Профайли викладача

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=aezuv_EAAAAAJ&view

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211453409>

<https://orcid.org/0000-0002-8112-2514>

<https://publons.com/researcher/1934787/tieroshyna-iryna/>

Очні консультації, заочні консультації. Он-лайн консультації: на платформі Moodle ,Zoom або Google Meet по середам кожного тижня о14 годині за київським часом.

Локація: 61022, м.Харків, пр. Науки, 4; вул. Академіка Павлова, 46.
Тел./факс (057) 738-10-68.

Бази кафедри: КНП ХОР «Обласна клінічна психіатрична лікарня №3», Військово-медичний клінічний центр Північного регіону, ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України», КНП ХОР «Обласний наркологічний диспансер», ННМК «Університетська клініка» ХНМУ.

E-mail:

kaf.6med.psihiatrii@knmu.edu.ua

Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (практичні заняття 8:00-12:15 / 12:25-16:45 у відповідності з розкладом; лекції – 9:20-11:00, 13:20-15:00 у відповідності з розкладом).

Вступ

Силабус освітнього компоненту: «Соціально- психологічна профілактика девіантної поведінки» складена відповідно до Освітньо-професійної програми “Соціальна робота” та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 23 “Соціальна робота”, спеціальності 231 “Соціальна робота”.

Опис освітнього компоненту: Силабус освітнього компоненту “Соціально- психологічна профілактика девіантної поведінки” є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі соціальної роботи..

Предметом вивчення є: (поведінка з відхиленнями) [від пізньолат. *deviatio* – відхилення] – це поведінка людини, що не відповідає прийнятим у суспільстві нормам і рольовим очікуванням

Міждисциплінарні зв'язки: предметний блок пов'язаний з порушенням соціальної поведінки

Пререквізити освітнього компоненту: «Соціальна психологія», «Загальна та вікова психологія», «Фізіологія людини».

Кореквізити освітнього компоненту: «Соціальна наркологія», «Медико-соціальні основи здоров'я», «Соціальна робота з різними групами клієнтів»

1. Мета та завдання освітнього компоненту:

1.1. **Мета:** знайомство студентів з поняттям аномальної, девіантної поведінки, формування наукових уявлень про виникнення та динаміку її основних клінічних форм, розуміння соціально-психологічних механізмів та біологічних передумов девіантної поведінки.

1.2. Завдання:

- оволодіння категоріальним апаратом психології девіантної поведінки;
- ознайомлення з методологією головних шкіл та підходів до причин виникнення та класифікації девіантної поведінки;
- формування ґрунтовних знань щодо основних видів девіантної поведінки та їх проявів;
- практичне оволодіння прийомами проведення психологічної корекції девіантної поведінки.

1.3. Компетентності та результати навчання

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
Фахові компетентності (ФК)	ФК2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів. ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади. ФК5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах. ФК8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах. ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та

	<p>ресурси клієнтів.</p> <p>ФК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.</p> <p>ФК12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.</p>
<p>1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:</p>	
ПРН	<p>ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.</p> <p>ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.</p> <p>ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.</p> <p>ПРН 7. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.</p> <p>ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.</p> <p>ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.</p> <p>ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.</p> <p>ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.</p>

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальний навичок (Soft skills):

- комунікаційні навички
- міжособистісні навички
- навички дослідження
- адаптивність
- емоційний інтелект.

2. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень ,ОПП	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	За вибором	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: “ Соціальна робота ” 231	Рік підготовки:	
		3-й	-й
		Семестр	
		6 й	-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних –50 самостійної роботи студента - 40	Освітній ступень Бакалавр ОПП «Соціальна робота»	Лекції	
		4год.	год.
		Практичні, семінарські	
		46 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		40год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
год.			
Вид контролю: залік			

2.1 Опис освітнього компоненту

2.1.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1.	Соціально-психологічні детермінанти та клінічні прояви основних форм девіантної поведінки	2	вступна
2.	"Клініко-психологічна інтервенція та профілактика девіантної поведінки	2	інформаційна
	Разом 4		

1.2.Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Соціально-психологічні детермінанти та клінічні прояви основних форм девіантної поведінки	4	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: залік

2.	Девіантологія як міждисциплінарна система знань	4	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу, дебати	Поточний контроль: усне опитування, презентації Підсумковий контроль: залік
3.	Причини формування та прояви делінквентної поведінки	4	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, доповідь Підсумковий контроль: залік
4.	Хімічні аддикції: причини, клінічні ознаки та прояви	6	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, презентації Підсумковий контроль: залік
5.	Нехімічні аддикції	6	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, презентації Підсумковий контроль: залік
6.	Основні причини, прояви та напрямки профілактики суїцидальної поведінки	6	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, презентації Підсумковий контроль: залік
7.	Сексуальні девіації: причини, механізми формування та психологічна допомога	4	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, презентації Підсумковий контроль: залік
8.	Захопленість релігійними деструктивними організаціями (культами, сектами).	6	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, презентації Підсумковий контроль: залік
9.	Клініко-психологічна інтервенція та профілактика девіантної поведінки	4	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, презентації Підсумковий контроль: залік
10.	Первинна профілактика	4	розповідь-пояснення, бесіда, опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування, през

				ентації Підсумковий контроль:залік
11.	Вторинна профілактика	4	розповідь-пояснення, бесіда,опрацювання лекційного матеріалу	Поточний контроль: усне опитування,през ентації Підсумковий контроль:залік
РАЗОМ		46		

2.1.3.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Соціально-психологічні детермінанти та клінічні прояви основних форм девіантної поведінки	2	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь Підсумковий контроль:залік
2.	Девіантологія як міждисциплінарна система знань	2	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь,реферат Підсумковий контроль:залік
3.	Причини формування та прояви делінквентної поведінки	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь,презентація Підсумковий контроль:залік
4.	Хімічні аддикції: причини, клінічні ознаки та прояви	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять;діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль,доповідь,реферат Підсумковий контроль:залік

5.	Нехімічні аддікції	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь на практичному занятті Підсумковий контроль: залік
6.	Основні причини, прояви та напрямки профілактики суїцидальної поведінки	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь на практичному занятті Підсумковий контроль: залік
7.	Сексуальні девіації: причини, механізми формування та психологічна допомога	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь на практичному занятті Підсумковий контроль: залік
8.	Захопленість релігійними деструктивними організаціями (культами, сектами).	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь на практичному занятті Підсумковий контроль: залік
9	Клініко-психологічна інтервенція та профілактика девіантної поведінки	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь на практичному занятті Підсумковий контроль: залік
10.	Первинна профілактика).	4	Обговорення вивченого	Поточний контроль: усне

			самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	опитування самоконтроль, доповідь на практичному занятті Підсумковий контроль: залік
11.	Вторинна профілактика	4	Обговорення вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь на практичному занятті Підсумковий контроль: залік
	Разом	40		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ», затвердженій наказом ХНМУ № 181 від 21.08.2021. Поточна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння здобувачами кожної теми освітнього компоненту та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність проводиться відповідно до чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ», затвердженій наказом ХНМУ № 181 від 21.08.2021. Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми. Відповідно до вказаної Інструкції, перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність (ПНД) у багатобальну шкалу, для освітніх компонентів, що завершуються заліком проводиться відповідно до таблиці 2.

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітніх компонентів, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127

4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Проведення та оцінювання заліку

Оцінювання результатів вивчення освітніх компонентів проводиться безпосередньо під час останнього заняття, яке проводиться науково-педагогічним працівником, що проводить заняття у групі. це підсумковий контроль, що проводиться після засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з освітнього компоненту на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи. Оцінювання освітнього компоненту проводиться по закінченні вивчення освітнього компоненту у формі «заліку»

Підсумкове заняття передбачає такі контрольні елементи:

1.Оцінювання засвоєння теоретичного матеріалу, який включає наступне:

1) завдання з освітнього компоненту, які охоплюють зміст навчального матеріалу підсумкового заняття відповідно до програми освітнього компоненту

2) усне опитування, оцінювання теоретичних знань за всіма темами освітнього компоненту, оцінюються за таблицею:4

Таблиця 4: **Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти з освітнього компоненту**

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	

	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з освітнього компоненту	
«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики

	виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).
--	---

Оцінка з освітнього компоненту

Для освітніх компонентів, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «залік» передбачається врахування ЗНД.

Оцінка з освітнього компоненту виставляється лише студентам, якщо здобувач відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3-ом балам та вище Оцінки "Fх" або "F" ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараовано вивчення освітнього компоненту, формою контролю якого є залік

Загальна сума балів за ЗНД та ІЗЗ не може перевищувати 120 балів. Для освітніх компонентів, формою контролю яких є «залік», сума балів за ЗНД та ІЗЗ не може перевищувати 200 балів.

Після проведення семестрового контролю для освітніх компонентів, або їх частин, що закінчуються формою контролю «залік», , відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку за таблицею 3 «Шкала оцінювання у ХНМУ», у індивідуальний навчальний план здобувача освіти та заповнює відомості успішності з освітнього компоненту

Таблиця 3 Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання для заліку:

1. Предмет вивчення девіантології.
2. Історія розвитку девіантології та характеристика різних підходів щодо критеріїв норми та девіації.
3. Класифікації девіацій.
4. Детермінанти девіантної поведінки: соціальні, біологічні, психологічні.
5. Делінквентна поведінка: види, особливості, причини її формування.
6. Типи правопорушників.
7. Неповнолітні злочинці: особливості формування злочинної поведінки у підлітків.
8. Соціопатична особистість.
9. Причини формування агресивної поведінки особистості.
10. Феномен насилля: домашнє насилля, зґвалтування та насилля над дітьми. Психологічна допомога жертвам насилля.
11. Алкоголізм: основні поняття, стадії.
12. Абстинентний синдром.
13. Руйнівний вплив алкоголю на різні органи та системи людини.
14. Основні підходи до лікування алкоголізму.
15. Механізми формування залежності при вживанні різних наркотичних речовин.
16. Причини виникнення та клінічні прояви харчової залежності: невротична анорексія, булімія.
17. Патологічна залежність від комп'ютерних ігор (гемблінг).

18. Причини виникнення та прояви залежності від комп'ютерних ігор. Інтернет-залежність.

19. Психологічні чинники суїцидальної поведінки.

20. Підходи до осмислення феномену самогубства в роботах Е.Дюркгейма, Е.Шнейдмана, К.Менінгера, М.Бердяєва, Ф.Ніцше, А.Камю, В.Франкла.

21. Підліткове самогубство: специфіка мотивації. Психологічна допомога та профілактика суїцидальної поведінки.

22. Причини виникнення та психологічні механізми формування сексуальних девіацій.

23. Основні клінічні форми сексуальних девіацій та перверсій.

24. Теорії виникнення гомосексуалізму.

25. Фактори залучення в деструктивні культури.

26. Негативні наслідки перебування в секті.

27. Сфери та основні об'єкти клініко-психологічної інтервенції.

28. Профілактика девіантної поведінки.

29. Первинна, вторинна та третинна форми профілактики.

30. Основні методи психопрофілактичної роботи з різними формами девіантної поведінки

3.3. Питання для самоконтролю

Тема 1. Девіантологія як міждисциплінарна система знань.

1. Предмет вивчення девіантології.
2. Історія розвитку девіантології та характеристика різних підходів щодо критеріїв норми та девіації.
3. Класифікації девіацій.
4. Детермінанти девіантної поведінки: соціальні, біологічні, психологічні.

Тема 2. Причини формування та прояви делінквентної поведінки.

1. Делінквентна поведінка: види, особливості, причини її формування.
2. Типи правопорушників.
3. Неповнолітні злочинці: особливості формування злочинної поведінки у підлітків.
4. Мотиви делінквентної поведінки.
5. Соціопатична особистість.
6. Причини формування агресивної поведінки особистості.
7. Феномен насилля: домашнє насилля, зґвалтування та насилля над дітьми.
8. Психологічна допомога жертвам насилля.

Тема 3. Хімічні адикції: причини, клінічні ознаки та прояви.

1. Алкоголізм: основні поняття, стадії.
2. Абстинентний синдром.
3. Руйнівний вплив алкоголю на різні органи та системи людини.
4. Основні підходи до лікування алкоголізму.
5. Механізми формування залежності при вживанні різних наркотичних речовин.
6. Особливості наркотичної залежності при вживанні опіатів, галюциногенів, стимуляторів.
7. Токсикоманія.

Тема 4. Нехімічні адикції.

1. Причини виникнення та клінічні прояви харчової залежності: невротична анорексія, булімія.
2. Патологічна залежність від комп'ютерних ігор (гемблінг).
3. Причини виникнення та прояви залежності від комп'ютерних ігор.
4. Інтернет-залежність.

Розділ №2. «Клініко-психологічна інтервенція та профілактика девіантної поведінки»

Тема 1. Основні причини, прояви та напрямки профілактики суїцидальної поведінки.

1. Психологічні чинники суїцидальної поведінки.
2. Підходи до осмислення феномену самогубства в роботах Е.Дюркгейма, Е.Шнейдмана, К.Менінгера, М.Бердяєва, Ф.Ніцше, А.Камю, В.Франкла.
3. Підліткове самогубство: специфіка мотивації.
4. Психологічна допомога та профілактика суїцидальної поведінки.

Тема 2. Сексуальні девіації: причини, механізми формування та психологічна допомога.

1. Причини виникнення та психологічні механізми формування сексуальних девіацій.
2. Основні клінічні форми сексуальних девіацій та перверсій.
3. Теорії виникнення гомосексуалізму.
4. Дитяча проституція.
5. Психологічна допомога при зміні статі (транссексуалізм).

Тема 3. Захопленість релігійними деструктивними організаціями (культами, сектами).

1. Фактори залучення в деструктивні культу.
2. Негативні наслідки перебування в секті.
3. Техніки контролю свідомості.
4. Консультування про вихід з деструктивного культу.

3.4.Індивідуальні завдання студентів під керівництвом викладача з освітнього компоненту проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними. За участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат, які можуть додаватись заохочувальні бали (не більше 10). В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів

Розрахунок балів:

1. Написання та захист (презентація) реферату за будьякою темою програми 2-3 бали
2. Виконання та успішний захист самостійної індивідуальної роботи, проєкту тощо 4-6 балів
3. Участь або презентація стендового доповіді на конференції 7-8
4. Переможці (три перших призових місця) на олімпіаді або конференції 10

3.5.Правила оскарження оцінки.

Студент звертається із відповідним запитом до викладача, який переглядає наявні результати навчальної діяльності студента, що підлягають оцінюванню, при цьому за об'єктивних умов (виявлені технічні помилки) набрані бали можуть бути підвищені. У ситуації, коли студент претендує на вищий бал і вважає оцінювання результатів його навчальної діяльності необ'єктивним, на кафедрі створюється комісія, яка пропонує здобувачу у визначеній формі (усній/письмовій) продемонструвати рівень набутих знань, умінь і навичок з даного освітнього компоненту. Бали можуть підвищитися в тому випадку, якщо студент підтверджує задекларований ним рівень знань.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вимоги освітнього компоненту. Щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати заняття, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Відвідування занять та поведінка. Студентам необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття; До початку занять на базі кафедри студенти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку .Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем. Рекомендації щодо успішного складання освітнього компоненту: активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.

Техніка безпеки. Всі студенти повинні обов'язково пройти інструктаж з техніки безпеки, який проводиться на початку першого заняття. Інструктаж проводить викладач академічної групи або відповідальна особа, згідно з інструкцією затвердженої наказом ХНМУ із записом у відповідному журналі

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності. Списування та плагіат при підготовці студентських наукових робіт не допускаються. Використання електронних гаджетів (мобільний телефон, планшет) не допускається в ході практичних занять, лекцій та при проведенні всіх видів контролю.

Кодекс академічної доброчесності ХНМУ (наказ ректора ХНМУ від 27.08.2019 р.№ 305)(https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/kodex_ad.pdf);

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (наказ ректора ХНМУ від 02.07.2020 р. № 165) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf);

Положення про Комісію з доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ (наказ ректора ХНМУ від 02.07.2020 р. № 165) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf); Положення про порядок перевірки у Харківському національному медичному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень (наказ ректора ХНМУ від 27.08.2020 р. № 195).

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Корнешук В.В. «Профілактика та корекція девіантної поведінки підлітків» навчальний посібник видання друге, доповнене, перероблене 2021-136с.
2. Н. Пихтіна, М. Пихтін, Т. Федорченко «Профілактика девіантної поведінки дітей і молоді соціально-педагогічні та правові аспекти» Видавництво : КНТРік видання : 2023- 376с.
3. Соціальна профілактика девіантної поведінки: навчальний контент в оновленому форматі / Укладач Наталія Савельєва. – Полтава : ПНПУ, 2020 р. – 184 с.
4. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах. – Ч. 1.Теоретична частина. – 2-ге вид., перероб і доповн. – К., 2016. – 188 с.
5. Христюк О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник / О. Л. Христюк. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 192 с.